

Başvuru Numarası : 2023/2562
Toplantı Tarihi/Sayısı : 06.11.2024/52
Karar Numarası : 2024/1193
Başvuran : G.Y.K.
Başvuran Vekili : Av. R.Z.
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : İstanbul Valiliği İl Emniyet Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın, gözaltındayken tutulduğu nezarethanenin tuvaletlerinin arızalanması sonucu erkek tutulanlara tahsis edilen tuvaleti kullanmak zorunda kaldığı, 4 gün boyunca tutulmasına rağmen duş imkânının sağlanmadığı ve havalandırma ve aydınlatma koşullarının yetersiz olduğu iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran vekili başvuru dilekçesinde özetle;

a. Müvekkilinin İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının 2020/..... numaralı soruşturma dosyası kapsamında 24/10/2023 tarihinde gözaltına alındığını,

b. Gözaltındayken İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nün B Blok eksi 1. Katta bulunan nezarethanelerinin tuvaletlerini kanalizasyon bastığını, bu sebeple müvekkilinin ve gözaltındakilerin kolera vb. hastalıklara yakalanma riskiyle karşı karşıya kaldığını,

c. Kadın ve erkeklerin aynı tuvaletleri kullanmak zorunda kaldıklarını ve banyo yapabilmeleri için herhangi bir imkanın sunulmadığını iddia etmekte; bundan sonra mağduriyet yaşanmaması için tuvalet ve banyo ihtiyacının giderilebileceği uygun bir ortamın sağlanmasını ve cinsiyet ayrımının yapılmasını talep etmektedir.

3. Muhatap İstanbul İl Emniyet Müdürlüğü tarafından gönderilen yazılı görüşte; 23-24/10/2023 tarihlerinde bahse konu lavabo giderinin tıkalı ve lavabo musluklarının arızalı olduğuna ilişkin rapor tanzim edilerek arızaların giderilmesi için ilgili birimlere gönderildiği ve arızaların giderildiği, bu süreçte gözaltında bulunan kadın ve erkek şahıslara zorunlu olarak farklı zaman dilimleri içerisinde ayrı ayrı olarak faal olan lavabonun kullanıldığı, bahse konu şahsın gözaltında bulunduğu süre içerisinde herhangi bir duş talebinde bulunmadığı ayrıca duş alanının tıkalı bölümde olması sebebiyle bu süre zarfında duş imkânının sağlanamadığı, nezarethane odalarının içerisinde ayrıca bir tuvaletin bulunmadığı, nezarethanenin standartlara uygun olduğu ifade edilmiştir.

4. Başvuran vekili muhatapın yazılı görüşüne karşı sunduğu görüş yazısında; başvuru dilekçesindeki iddialarını tekrarlamakla birlikte ek olarak;

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

a. Nezarethanedeki tuvalet bulunmasından ziyade tuvalete rahatça ulaşım sağlanamadığını, tuvalete memur eşliğinde gidildiğini ve gözaltındaki şahsın tuvalette geçirdiği süre boyunca görevli memurun tuvalet kapısında beklediğini, bu durumun Anayasa'nın ilgili maddeleri uyarınca uygun gözaltı koşullarını sağlamadığını ayrıca Nezarethane'nin Cumhuriyet Savcısı tarafından denetlenmediğini,

b. 4 gün boyunca gözaltında tutulan müvekkilinin duş talebinde bulunma imkanının bulunmadığını, zaten erkek ve kadınlar için ayrı banyoların bulunmaması sebebiyle mahremiyetini korumak amacıyla istese de duş alamayacağını,

c. Diğer bir hususun ise nezarethanelerin havalandırmasının yetersizliği olduğunu; nezarethanelerin buldukları yer itibarıyla rutubetli olması, güneş görmemesi, pencerenin bulunmaması ve bodrumda bulunuyor olması nedeniyle 1/6/2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin 25'inci maddesinde belirtilen nezarethanelerde bulunması gereken asgari şartların sağlanmadığını iddia etmiş, müvekkilinin uğradığı hak ihlallerine karşı gereğinin yapılmasını talep etmiştir.

5. Başvuranın görüş yazısında başvuru dilekçesinde belirtmediği iddiaların yer alması sebebiyle muhatap Kurumdan bu iddialar hakkında tekrar görüş yazısı talep edilmiş, bunun üzerine gönderilen yazıda özetle;

a. Nezarethane ünitesinde kadın tutulanların kullanımına tahsis edilen 1 adet tuvalet bulunduğu, içerisinde 3 adet tuvalet kabini ve 1 adet duş kabini mevcut olduğu; erkek tutulanlar için ise 1 adet tuvalet içerisinde 4 adet tuvalet kabini ve 1 adet banyo içerisinde 3 adet duş kabini mevcut olduğu, nezarethanedeki tutulanların tuvalet ihtiyaçlarının kısa aralıklarla rutin olarak sağlandığı, bu esnada görevli personellerin tuvalet içerisinde değil tuvaletin bulunduğu koridorda beklediği,

b. Nezarethane ünitesinin eksi 1. katta bulunduğu, havalandırma sistemi ile birlikte 2 adet salon tipi klimanın da mevcut olduğu, aydınlatmanın ise koridor boyunca düzenlenmiş led panelleri ile sağlandığı, ayrıca nezarethane ünitesinde meydana gelen arızaların Şube Müdürlüğüne bildirilerek ivedi şekilde giderilmeye çalışıldığı ifade edilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

6. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" başlıklı 17'nci maddesinin ilgili bölümleri şöyledir:

"(1) Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. (...) (3) Kimseye işkence veya eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz."

7. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde, Kurumumuzun "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" ile görevli olduğu düzenlenmiştir.

8. 6701 sayılı Kanun'un "*Başvurular*" başlıklı 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği*" hükme bağlanmıştır.

9. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "*Ön inceleme yapılması*" başlıklı 48'inci maddesinin birinci fıkrasına göre: "*Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön inceleme tabii tutulur. (...)*"

10. Mezkûr Yönetmelik'in "*Karar türleri*" başlıklı 65'inci maddesi şöyledir:

“(1) Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

11. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

12. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu, İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol (OPCAT) uyarınca ulusal önleme mekanizması görevini üstlenmiştir. 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesiyle; OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması görevini yapmak, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek görevleri verilmiştir.

13. Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin “*Nezarethane ve ifade alma odası*” başlıklı 25'inci maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

“*Nezarethaneler en az 7 metrekare genişliğinde, 2,5 metre yüksekliğinde ve duvarlar arasında en az 2 metre mesafe olacak şekilde düzenlenir. Yeterli doğal ışıklandırma ve havalandırma imkânları sağlanır. (...) Tuvalet, banyo ve temizlik ihtiyaçlarının giderilmesi için gerekli tedbirler alınır. (...) Mevcut nezarethane ve ifade alma odalarının standartlara uygun hâle getirilmesi bütçe imkânları çerçevesinde sağlanır.*”

14. Avrupa İşkence ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi (CPT), polis nezaretlerinin prensip gereği göreceli olarak kısa süreli olduğunu bu yüzden emniyet birimlerindeki fiziksel şartların, bireylerin uzun süreli kalacağı diğer gözaltı yerlerindeki kadar iyi olmasının beklenemeyeceğini ancak yine de bazı temel fiziksel şartlara uyulması gerektiğini kabul etmektedir. Buna göre; “*bütün polis hücreleri, içinde bulundurulmuş kişi sayısına göre makul büyüklükte olmalı ve gerekli ışıklandırma (uyku süresi hariç, okumaya yetecek kadar ışık) ve havalandırma şartlarına sahip olmalıdır; tercihen hücrelerde doğal ışık olmalıdır. Ayrıca hücrelerde dinlenme imkânı olmalı ve nezarettede gece kalmak zorunda olan kişilere temiz şilte ve battaniye verilmelidir. Nezarettede kişiler gerektiğinde temiz ve düzgün şartlarda doğal ihtiyaçlarını karşılayabilmeli ve uygun yıkanma imkânlarına sahip olmalıdır. Bu kişilere uygun zamanlarda her gün en az bir tam öğün (sandviçten daha doyurucu bir şey) olmak üzere yemek verilmelidir.*”(CPT/Inf (92) 3, para.42). CPT bir başka raporunda polis nezaretindeki kişilerin mahremiyete uygun şartlarda tuvalet imkânına ve yıkanmak için uygun şartlara sahip olması gerektiğini tekrar vurgulamıştır (CPT/Inf (2002) 15, para. 47).

15. CPT ayrıca bir raporunda; “*Avrupa Konseyi'ne üye devletlerde kadınlar, özgürlüğünden mahrum insanların göreceli olarak küçük bir grubunu temsil etmektedir. Bu durum, devletlerin gözaltındaki kadınlar için özel düzenlemeler yapmasını çok maliyetli hale getirdiğinden kadınlar genellikle az sayıdaki yerde (ve bazen evlerinden ve bakmakla yükümlü oldukları çocuklardan uzakta) erkek tutuklular için hazırlanmış (ve bazen erkek tutuklularla paylaşılan) tesislerde tutulmaktadır. Bu şartlar altında, özgürlüğünden mahrum kadınların güvenli ve makul gözetim şartlarında olmasını*

sağlamak için özel çaba sarf edilmelidir.” tavsiyesinde bulunarak nezarethanelerde sadece kadın tutulanların kullanımına tahsis edilmiş özel gözetim koşullarının oluşturulmasının önemine dikkat çekmiştir. (CPT/Inf(2000)13, para. 21)

16. Başvuran vekili başvuru dilekçesinde özetle; nezarethanenin tuvalet ve banyolarında yaşanan arıza sebebiyle müvekkilinin gözetiminde tutulduğu süre boyunca erkek tutulanlara tahsis edilen tuvaleti kullanmak durumunda kaldığını, bu süreçte duş imkânının sağlanmadığını, nezarethanenin eksi 1. katta bulunması sebebiyle havasız ve rutubetli olduğunu, güneş ışığı görmediğini, müvekkilinin bu şartlarda 4 gün boyunca tutulduğunu iddia etmiştir.

17. Muhatap Kurumun gönderdiği bilgi ve belgelerden anlaşılmaktadır ki; başvuranın 24/10/2023 tarihinde gözetiminde tutulduğu İstanbul İl Emniyet Müdürlüğü nezarethanelerinde lavabo giderlerinin tıkanması ve muslukların kırılmasından dolayı arıza meydana gelmiş, 23-24/10/2023 tarihlerinde arızaya ilişkin iki ayrı rapor tanzim edilerek arızanın giderilmesi talebinde bulunulmuştur.

18. Bir eylemin kötü muamele olarak nitelendirilebilmesi için asgari ağırlık eşliğini aşmış olması gerekmekte olup bu eşik mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi etmenler ile muamelenin süresine, fiziksel ve ruhsal etkilerine bağlı olarak her somut olayda ayrıca değerlendirilmelidir (AYM, *Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, para. 23).

19. Başvuran gözetiminde tutulduğu 4 gün boyunca erkek tutulanlara tahsis edilmiş olan tuvaletleri kullanmak durumunda kalmış ve bu süreçte duş alma imkânı da olmamıştır. Başvuran vekilinin iddiası, müvekkilinin erkek tutulanların da olduğu esnada tuvaletin kendisine kullandırıldığı yönünde olmayıp ayrı zamanlarda aynı tuvaletin kullandırıldığı, bu esnada kendisine kadın polis memurunun eşlik ettiği şeklindedir. Muhatap Kurumdan nezarethane ünitesinde bulunan tuvaletlerin fotoğraflarının gönderilmesi istenmiş fotoğraflarda tuvaletlerin cinsiyet ayrımının yapıldığı ayrıca kadınların kullanımına tahsis edilmiş bir duş alanının mevcut olduğu görülmüştür. Dolayısıyla erkek ve kadın tutulanlara ayrı vakitlerde olsa da aynı tuvaletin kullandırılmasının ve duş imkânının olmamasının ilgili tarihte gerçekleşen arıza sebebiyle olduğu, bunun İdarenin kontrolü dışında gelişen, öngörülemeyen ve geçici bir durum olduğu, İdarenin söz konusu arızaların giderilmesi için hemen talepte bulunması ve ardından arızanın giderildiğinin anlaşılması da göz önünde bulundurulduğunda kötü muamele boyutuna ulaşmış bir eylemden bahsedilemeyeceği değerlendirilerek kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

20. Başvuran vekili dilekçesinde ayrıca müvekkiline tuvalet imkânı sağlanmış olsa da bunun polis memuru eşliğinde gerçekleştirildiğini, görevli memurun tuvalet kapısında beklemesi sebebiyle uygun gözetim koşullarının sağlanmadığını iddia etmektedir. Muhatap Kurum söz konusu iddiayla ilgili olarak görevli personelin tuvaletlerin bulunduğu alana girmediğini koridorda beklediğini ifade etmiştir. Görevli polis memurunun tuvalet kapısının önünde beklemesinin başvuranın mahremiyetini ihlal eden bir uygulama olarak nitelendirilemeyeceği dolayısıyla insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir durumun söz konusu olmadığı ve güvenlik gerekçesiyle makul karşılanması gerektiği değerlendirilerek söz konusu iddia bakımından kötü muamele yasağının ihlal edilmediği sonucuna varılmıştır.

21. Başvuran vekili dilekçesinde; nezarethanenin havalandırma ve aydınlatma koşullarının yetersiz olduğunu iddia etmiştir. Muhatap Kurumun gönderdiği bilgi ve belgeler incelenmiş ve nezarethanede yapay havalandırma ve aydınlatma sisteminin mevcut olduğu anlaşılmıştır. Bununla birlikte nezarethanenin eksi 1. katta bulunması sebebiyle doğal havalandırma ve aydınlatma imkânının olmadığı görülmektedir. Yakalama, Gözetim Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin 25'inci maddesinde nezarethanelerde doğal ışıklandırma ve havalandırma imkânının sağlanması gerektiği düzenlenmiştir. CPT standartlarında da doğal aydınlatma imkânının olmasının tercih edildiği belirtilmiş fakat yapay aydınlatmanın varlığı yeterli görülmüştür. Somut olayda nezarethanede yapay

da olsa havalandırma ve aydınlatma sisteminin mevcut olduğu, bu bakımdan fiziki imkânlar ölçüsünde gerekli düzenlemelerin yapıldığı anlaşıldığından kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

6/11/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

İsmail AYZAZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye